

gere, med teksten: Jensen og Sørensens Mindeplantage, stiftet 1926.

Ved generalforsamlingen d. 17. juli 1932 blev stenen afsløret. Samme dag gives der tilladelse til, at et særligt interessentselskab af anpartshavere må opføre et træhus i plantagen (det nuværende Mosehus) Huset er først endelig færdiggjort i 1935. Det oprindelige hus gennemgår gennem årene flere renoveringer, men omkring 2009 beslutter man, at huset er for dårligt til yderligere renovering, og man arbejder på at opføre et nyt hus, som står færdigt i 2012.

8. Skaun

Store Skaun, hvor kun et lille hjørne ligger i Jensen & Sørensens Plantage, er en klarvandet tørvegrav beliggende i bunden af et dødshul med et stort kildevæld, som sikrer frisk vand til de mange mindre tørvegrave, der ligger længere ude i systemet.

9. Lille Skaun

Lille Skaun er en lille tørvegrav med en stor vandgennemstrømning af vand, som kommer til søen ad en bæk, der løber i en uberørt, urskovsagtig dal mellem Store Skaun og Lille Skaun.

Rønbjerg Tørvefabrik køber i 1909 parcellen af Laust Christensen. På daværende tidspunkt er retten til tørveproduktion lejet ud i en årrække på 49 år til Peder Jensen, som betaler en årlig leje på 25 øre, og det fortsætter helt til 1928 og genoptages senere igen.

10. Elselunden

Ved generalforsamlingen d. 17. juli 1932 vedtages det, at familien Jensen må bestemme navnet på en del af den nyplan-

tede plantage. Navnet bestemmes til Elselunden, opkaldt efter Else Jensen. Senere lader familien opsætte en mindesten med teksten: **Elselunden 1935.**

Forklaring på at skrue tørv:

Når tørv var bleven halvtør, blev den stillet på højkant i bedet, det kaldtes at 'kantre tørv' (kante/kæntre). Siden blev den sat i små runde stakke til fortsat tørring. En sådan stak blev kaldt en »tørveskrue«. Der hørte megen øvelse til at 'skrue tørv'. For en begynder væltede skruen som regel, når den var halvfærdig.

- **Rød rute:** 2 km
  - **Gul rute:** 3 km
  - **Blå rute:** 2,8 km
- Turstart:** Ved Æ Tørhus
Handicapvenlig: Nej

Yderligere oplysninger om vandruter og naturstier kan fås ved henvendelse til Skiveegnens Erhvervs- og Turistcenter på tlf.nr. 9752 3266 eller Skive Kommune på e-mail: stier@skivekommune.dk

Ruterne er generelt ikke for gangbesværede. En stor del af rød rute egner sig ikke til f.eks. barnevogne, mens gul og blå rute går via almindelige skovveje og stier.

Denne folder er udarbejdet af Jensen og Sørensens Plantage i samarbejde med Skive Kommune med støtte fra:

MINISTERIET FOR
**BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER**

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Danmark og Europa investerer
i landdistrikterne

Støttet med tilskud fra Tips- og Lottomidler til Friluftslivet

SKIVEKOMMUNE

1. Jensen og Sørensens Plantage i Rønbjerg og Rønbjerg Tørvefabrik

Plantagen ejes af et familieanpartsselskab, som blev stiftet i 1926 af enkerne efter grundlæggerne af Rønbjerg Tørvefabrik med det formål at opkøbe og tilplante jord i Gl. Rønbjerg.

Rønbjerg Tørvefabrik blev grundlagt i 1899 af Gårdejer Andreas Sørensen og Bogtrykker Marius Jensen (bl.a. stifter af Skive Folkeblad). Andreas havde opkøbt store arealer i Rønbjerg Mose, hvor de to nu ville starte en produktion af tørv, som var meget brugt som brændsel på den tid.

I 1909 hørte der to tørveværker til selskabet. Der arbejdede mellem 80 og 100 mand i de to tørveværker, som desuden beskæftigede 6-7 heste og et lokomotiv kaldt "Grisen" til transport af tørv. Der arbejdede både mænd, kvinder og børn i produktionen, og det var hårdt arbejde. F. eks. skulle en kvinde skrue ca. 15.000 tørv om dagen, hvilket gav en dagløn på ca. 2,10 kroner.

Der blev gravet tørv i området frem til 1948, hvor efterspørgslen var faldet så meget, at produktionen ikke længere var rentabel. Man var allerede begyndt at tilplante udtjente mosearealer sidst i 30'erne, men den helt store tilplantning fandt sted fra 1949 til sidst i 50'erne. En stor del af de titusindvis af træer blev plantet af anpartshaverne med familier. Der blev afholdt to plantedage om året. En tradition der stadig holdes i hævd.

Jensen og Sørensens Plantage er stadig i de to familiers eje. Hver familie har 30 anparter, som går i arv inden for familierne.

Plantagen fremstår i dag som meget varieret både i træartssammensætning og terræn. Bevoksningerne brydes desuden af en række søer og hedeområder. Den varierede natur er desuden hjemsted for en lang række fugle og pattedyr. Det er således muligt at støde på både dådyr, rådyr og sågar kronedyr i plantagen, hvis man færdes i stilhed. Alt sammen noget, der er med til at gøre en tur i plantagen til en stor oplevelse.

2. Æ Tørhus

Æ Tørhus, opført omkring år 1900, er den gamle staldbygning, hvor hestene, som blev brugt i forbindelse med tørveproduktionen, stod opstaldet og senere blev stalden brugt i alm. landbrugsproduktion af de, der beboede bestyrerboligen.

Æ Tørhus er i dag indrettet som mødelokale og her holder anpartshaverne i Jensen og Sørensens Plantage hvert fjerde år en stor fest - Mosefesten - som tak til anpartshaverne for det arbejde, de ligger i plantagens pleje.

Bag Æ Tørhus ligger en bygning, som var en del af det tidligere Store Værk, hvor tørv blev æltet og formet, inden det blev skruet for at tørre. Området øst for Hvidemosevej blev brugt som læggeplads for tørv. Store værk var områdets største og dets dampfløjte fungerede som ur for områdets tørvearbejdere. Der blev fløjtet ved arbejdsdagens begyndelse kl. 6.30, ved frokosttid og til fyraften kl. 18.00.

Den tidligere bestyrerbolig er en privat bolig, og fornøden respekt herfor bør udvises.

3. Oasen

I 1940 opkøbte Valdemar Jensen, for egen regning, et stykke jord midt i plantagen, og opførte landstedet Oasen, der stod færdigt i 1942. Oasen har siden tilhørt Valdemar Jensens efterkommere. Oasen er privat beboelse, så vis venligst hensyn.

4. Spor efter gammel tørvefabrik

Her lå Mejeristens Værk og Mellemværk

5. Store Sø

Store Sø er en mørkvandet tørvegrav, hvor der løbende udføres et arbejde med at holde uønsket bevoksning i- og omkring søen nede.

Der er et rigt dyreliv i- og omkring søen, - udover fisk findes her masser af padder, snoge og ind imellem hugorme. Ydermere yngler blandt andre gæs og isfugle, og odderen kommer jævnligt forbi.

I dag sørger kreaturer for at holde vegetationen nede på søens østside. Og på de små øer midt i søen huserer tre dværggeder med egen husbåd.

6. Jernbanevej

Her var i tørvegravningsperioden udlagt jernbanespor, hvor "Grisen" kunne transportere tørv fra udgravningerne til æltværkerne.

7. Mosehuset

Mosehuset er et sommerhus, som ejes af Foreningen Mosehuset.

Ved Mosehuset er rejst en mindesten for plantagens grundlæg-

